ڕۆژنامەگەریی تەنزئامێز بە كوردی.. نەژاد عزیز سورمێ

گەلۆ داخۆ هۆی چی بێ مێژووی ڕۆژنامەگەریی كوردی ، تا پاش ڕاپەڕین ڕۆژنامەگەریی تەنزئامێزی بە خۆوە نەدیبێ..؟

بڵێی ئەگەری باری دەروونی و كارەساتە یەك بەدوایەكەكان وایان كردبێ ، كورد هەمیشە نیگەران و خەمۆكی هەڵكەوتبن و یادەوەریێكی ئەوەندە بەهێزیان هەبێت كەهەمیشە بەئاوڕدانەوە و بەهەندگرتنی ڕابردوو و پەند و عیبرەتەكانی تەماشای دوا ڕۆژیان كردبێ!

ئەمەیان زۆر لەڕاستیدا نزیك نییە ، چونكە هەر بە نموونە ، زۆر لەگەڕۆك و ڕۆژهەڵاتناسانیش هەروایان دیوە ، دۆڵ و زوڕنایەك بەسە بۆ كورد لەناو لاشەی مردووان شایت بۆ دابەستێت!!

مەگەر هەر كورد نییە وتوویەتی ! (هینی ئەمڕۆ بەوانەكی سبەی) یا (لەناو جەنازان دەگەڕا دەیگووت خوایە فتنەیەك نەقەومێ).

ئەدی باشە لەناو ئەو هەموو نووكتەباز و سەرچاوەی قسەی نەستەق و حیكایەتە تەنز ئامێزەكانی كۆڕ و دانیشتنی شەوان ، بۆچی ڕۆژنامەگەریی تەنزئامێزی نەبووە؟.. لە حاڵێكدا لەوەتەی ئەم دەوڵەتی عێراقە دروست بووە و پێشتریش لەزەمانی حوكمی عوسمانلی ڕۆژنامەگەریی لەوچەشنە بەعەرەبی و توركی هەبووە…

سەیریش نییە‌ یەكێك لە پێشەنگەكانی ڕۆژنامەگەریی تەنزئامێز لەعێراقدا كورد بووە (بەڵام بەعەرەبی) ئەویش ڕۆژنامەنووس (نوری ثابت)ـە كە خەڵكی شاری سلێمانیە و لە بەغدا ژیاوە ، باوكی ئەفسەر بووە لەسوپای عوسمانی …

ڕۆژنامەی (حەبزبوز)ی ساڵی 1931 دەرچوواندووە ، وەك مێژووی ڕۆژنامەگەریی لە عیڕاق دا دەیگێڕێتەوە ڕۆژنامەیەكی تەنزئامێزی ئەفسانەیی بووە لای خەڵكی سادە و عاممەی خەڵك ، وەكات تۆقێنەریش بووە بۆ هەندێ ڕەمزی سیاسی و هەمیشە لە زمانی (حبزبوز) ترساون .

كەواتە مەسەلەكە پەیوەندی بەدوو لایەن هەبووە لەوەی كورد ڕۆژنامەگەریی تەنزئامێزی نەبووە ، یەكیان هەر لە بەراییدا ئاقڵ پێنەشكانە بەڕۆڵی ئەو چەشنە ڕۆژنامەگەرییە لە كۆمەڵگەدا دووەمیشیان ، نەبوونی ئازادی دەربڕین كەسەردەم و ڕۆژگاری وا هەبووە بەتەنیا بیركردنەوە لە پرۆژەیەكی لەو جۆرە ،

ڕەنگە سەرئێشەی زۆری بەدواوە بووبێت ، جگە لەوەی نووسین بەكوردی ئەگەر نانبڕانی تێدا نەبووبێ ئەوا بێگومان هیچ دەسكەوتی لێ وەگیر

نەهاتووە…

بۆ ڕۆژنامەگەریی تەنزئامێزیش دیارە وێوەتر بووە ، بەوەی هەر لە خۆیدا تەنز شێوازی لاتەرگی و ڕەخنەئامێزی ڕاستەوخۆی تێدا دەبێ کە لە کێشە و خواستی بازاڕ و جادە و کوچە و کۆڵانان سەرچاوە دەگرێ ، ئەمەش دیارە لەدونیای دەسەڵات و سیاسەتدا کارێکی بقە و نزیك لەبقەیە و سەر ئێشەی بەدواوەیە…

لەسەرێکی ترەوە سانسۆر و هێنان و بردنی سانسۆریش ئەگەرێکی دیکە بووە کە زۆر ڕۆژنامەنووس ئەگەر ئەو بەهرەیەشیان لەخۆ دا دیبێ ، خۆیان لێ پاراستووە…

توانایی دارایش لەولاوە بوەستێ ، بەوەی نە ڕۆژنامەنووسی کورد لەو پایەیەدا بووە بتوانێ پڕۆژەیەکی لەو ڕەنگە وەبەر بێنێ ، نە خوا یا ڕۆژگارپێداو و سەرمایەدارانی کورد ڕۆژێ لەڕۆژان عاقڵیان بەوە شکاوە و بیریان لەوە کردووەتەوە بچنە ناو وەبەرهێنانی پڕۆژەیەکی کولتووری ئاسایی ، چ جای پڕۆژەی لەو جۆرە کە بێگومان لێپرسینەوە و حەفت و هەشتی بەدواوەیە …

ئەمانە هەمووی لەواقیعدا تاك تاك و پێکەوە فاکتەری سەرهەڵنەدانی ڕۆژنامەگەریی تەنزئامێزن ، بەتایبەتی مەسەلەی ئازادی دەربڕین ، بۆیە دەبینین دوای ڕاپەڕین ، ئەگەر کاڵا لەقەد باڵایش نەبووبێ ، ئەو جۆرە ڕۆژنامەگەریە سەرەتایێکی شایانی دەست پێکردووە…

خۆی ئەوی نابێ لەبەرچاو نەگیرێ ڕۆژنامەگەریی کوردی هەر بەدوایی خاڵی نەبووە لە بابەتی تەنزئامێز ، بە پێچەوانەوە سەیر دەکەی هەرکاتێك هەلومەرجێکی لە بار هاتبێتە گۆڕێ ، ئەو چەشنە نووسینانە برەویان هەبووە و زۆر لە ڕۆژنامە و گۆڤارە سیاسی و گشتییەکان لێرە ولەوێ نووسینی تەنزئامێزیان بڵاو کردووەتەوە.

لەپاڵ ئەوەشدا تەنزو ڕەخنەی توانجپێشیان لە شێوەی وێنەی کاریکاتیریان تێدا بووە.

ئەو نووسین و کاریکاتێرانەیش باوەکو جێگای ڕۆژنامەگەرییەکی تایبەت بەتەنزیان نەگرتبێتەوە بەڵام بەڕادەیەك بوون ، ئەگەر بچینەوە سەریان دەتوانین ئاست و کۆرقی ئەو ئازادیە هەڵسەنگێنین لە هەلومەرجی سەردەمی خۆیاندا ، کە ڕەنگە بۆ لێتۆژانی مێژووی ڕۆژنامەگەریی و تەنانەت لێتۆژانی سیاسی و کۆمەڵایەتیش بێ سوود نەبێ.

بەڵام ئایا ڕۆژنامەگەریی تەنزئامێز وەکو خۆی کەپێویستە ببێ ، مەدارێکە بۆ خەم بەبادان و پێکەنین ، یا هەڵکەوتێکە پێویست لەوەی دەچێتەوە ناو ئەو چەشنە ڕۆژنامەگەرییەی لەهەردوو جەوسەریدا لە

قاوخی توانجپێشی و ڕەخنە دەگەنەوەیەك..
ئەوەش دیارە وا دەخوازێ لە پرس و ڕاوانینەكانی شەقام سەرچاوە بگرێت ، كەئەو پرس وڕاوانینانەیش زۆربەیان لە كێشە سیاسی و كۆمەڵایەتییە لە پێشەكان دەردەكەون كەجارانی زوو ، كاتێ هێشتا ڕژێمی پێشوو ، گوندەكانی كوردستانی ڕانەگواستبوو ، ئەوانەی لە گوند و دێهاتەكان ژیاون دەزانن لە لادێدا ، بۆپیاوان (كانی پیاوان) یامزگەوت بنكەی ئاڵوگۆڕی هەواڵ ودەنگوباس بوو ، دەدی زۆربەی جار شێوەی تەنزئامێز و زیادەڕۆیی بە خۆوە دەگرت..
لەبەرامبەریشدا بۆ ئافرەتان (كانی ژنان) وەك ئاژانسی دەنگوباس وابوو ، تەنانەت زۆر نهێنی تایبەتیشی تێدا دەرچوو ، ئەو هەواڵانەیش زۆربەیان شێوازی تەنزوپلارو توانجی تێدا دەبوو.

لێرەدا دیسان دەگەڕێینەوە سەر ئەوەی ڕۆژنامەگەریی تەنزئامێز بەهۆی بەرهەستیی شێوەی دەرچوون و چارەسەركردنی بابەتە ڕۆژنامەنووسیەكان بەختی ئەوەی نەبووە لەناو ڕۆژنامەگەریی كوردیدا ئەو پێشینەیەی هەبێت..

ئەوەی هەیە پاش ڕاپەڕین سەری هەڵداوە ئەویش بەداخەوە ، بەو ڕەنگە بێلایەن نەبووە ، خاڵی بێت لەوەی دەچێتەوە ناو ئەو تێكهەڵاییەی لە زۆر بواری كوردستاندا هەیە..
كە باس لەبێلایەنیش دەكەین مەبەست ئەوە نییە ڕۆژنامەی لەو چەشنە سەر بەهیچ لایەنێك نەبێ ، ئەمەیان كە لەهەلومەرج ناوەشێتەوە بەقەد ئەوەی لە زەوینەیەكی بێلایەنەوە سەیری كێشە سیاسی و كۆمەڵایەتییەكان بكات.
پاش ڕاپەڕین هەندێ لەو بڵاوكراوانە دەرچوون كەدەچنەوە ناو ڕۆژنامەگەریی تەنزئامێزی كوردی كە زۆربەشیان لە شێوەی گۆڤاردا بوون..
لەوانە گۆڤاری (مەلای مەشهور) لەهەولێر ، هەروەها گۆڤاری (سیخورمە) لەسلێمانی و گۆڤاری (دەهۆڵ تایمز) لەهەولێر و گۆڤاری (مێرووله) ئەویش هەر لە هەولێر..
وەك دەبینین ژمارەی ئەوبڵاوكراوانە ناگەنە پەنجەی یەك دەست! سەرەڕای ئەوەش زۆربەیان بە بەردەوامی دەرنەچوون.
بێگومان ئەم جۆرە ڕۆژنامەگەریە ، بە هۆی شێوازی چارەسەركردنی بابەتە ڕۆژنامەنووسیەكانی و تایبەتایەتی شایەد ئەگەر لایەنێكیشی لە پشت بێت لە ڕووی پشتیوانی ماددی پەسند ترە بە شێوەیەك دەربچێ لەوەی دەچێتەوە ناو پرۆژەیەكی بە ئستیلاح ئەهلی .. بەوەی كەشوهەوای ئازادی لە پێشدا فراوانتر دەبێ.

دیارە ئێستا تۆڕەکانی ئینتەرنێت و ئەو ئازادییەی تێیاندا فەراهەمە جێی زۆر سەکۆی تری گرتووەتەوە لەو سەکۆیانەش تەنزە ، لەگەڵ ئەوەشدا هەوڵێکی جیددیم تا ئێستا نەبینیوە (دوور لە تەشهیر و لێك لە هەڵڵادان) .